

Herbert von Karajan byl rakouský dirigent, jedna z nejvýraznějších evropských osobností klasické hudby a zároveň umělec s nejvíce prodanými hudebními nosiči v historii. Zhruba od svých 50 let do své smrti byl považován za nejvýznamnější postavu evropské klasické hudby. Pětatřicet let působil v čele Berlínských filharmonií, spolupracoval s předními světovými orchestry a tělesy, působil ve vyhlášených operních domech a osobně aranžoval hymnu Evropské unie. Mimo to založil Velikonoční festival při festivalu ve Salzburku a byl velmi aktivní na poli self PR.

Von Karajan se narodil 5. dubna roku 1908 v mozartovském městě Salcburk. Právě s fenomenálním Mozartem můžeme, vyjma místa narození, hledat i další spojitosti. A sice, že mladý Herbert byl též od raného dětství zázračným pianistou. V letech 1916-1926 studoval na salzburském Mozarteu, což je původně hudební škola, v dnešní době již univerzita, pojmenovaná po legendárním umělci. Univerzita se v současnosti zabývá především studiem zpěvu a hudebních věd, ale také pedagogicky zaměřeným studiem a divadelní výukou. Jeho tamní učitel ho soustavně přesvědčoval, ať se začne naplno věnovat pouze dirigování.

Mladý Herbert si kantorova slova vzal k srdci, a tak už tři roky po ukončení studia dirigoval jednoaktovou operu Richarda Strausse Salome ve Festspielhausu v Salcburku, a při tom do roku 1934 pracoval jako první kapelník v městském divadle v německém městě Ulmu, které je známo nejvyšší kostelní věží o výšce 161 metrů a mimo jiné i jako rodiště geniálního fyzika a vědce Alberta Einsteina. V roce 1933 mladý von Karajan dirigentsky debutoval na salzburském festivalu s Walpurgisnacht Scene z Fausta Maxe Reinhardta. Přibližně v této době nastoupil do nacistické strany, za což byl později kritizován.

Karajan, stejně jako mnoho mladých lidí v té době, byl pohnut velkou nacistickou popularitou a jejich úspěchem, kterým v třicátých letech minulého století procházeli. Přihlášku si chtěl podal v roce 1933, avšak zapomněl zaplatit poplatek za členství, takže zprvu přijat nebyl. V červnu téhož roku rakouská vláda nacistickou stranu zakázala. Jeho přihláška nabyla platnosti až roku 1935. Karajanovo členství fakticky trvalo až do roku 1939. Po připojení Rakouska k Německu, totiž německé úřady prověřovali platnost členství tehdejších rakouských členů a von Krajanovo bylo v té době prohlášeno za neplatné. Zřejmě proto, že neplatil členské poplatky.

Kromě vstupu do strany se ovšem věhlasný dirigent jiného prohřešku nedopustil. Není známo, že by se aktivně zasazoval o nacistickou politiku, hlásal masivně jejich ideologii, nebo v rámci jejich přesvědčení někoho přímo odsuzoval. Ačkoli byl začínající dirigentskou hvězdou své doby, potýkal se i přes svůj vstup do strany a různé dirigentské úspěchy s nedůvěrou tehdejšího režimu. Vzhledem k jeho zálibě v moderní hudbě a též tamním režimem zakázané hudbě, byl trnem v oku nacistického vůdce Adolfa Hitlera. Ovšem mnohými kolegy byl osočován, že jeho mimořádný úspěch v letech 1933 až 1945 byl zapříčiněn působením v nacistické straně.

Po válce se von Karajan potýkal s problémy kvůli svému působení v nacistické straně. Po svém prvním poválečném koncertě s Vídeňskou filharmonií dostal tehdejšími okupačními sovětskými úřady zákaz dalšího dirigování. Ten trval však pouze rok, a do té doby se von Karajan účastnil některých koncertů alespoň anonymně.

V poválečné době jeho hvězda stále stoupala. Druhá polovina 50. let je označována jako začátek jeho nejvýznamnějšího kariérního období. Byl jmenován doživotním ředitelem Berlínské filharmonie a uměleckým ředitelem Vídeňské státní opery. V minulém roce oslavil 50 let od svého založení Salzburský Velikonoční festival, kterému dal vzniknout právě Herbert von Karajan při spolupráci s Vídeňskou filharmonií. Festival nabízí program vysoké kvality, mezi který patří díla operní, orchestrální, sborová, komorní a různá další představení. Residenčním orchestrem festivalu jsou Berlínští filharmonikové.

Herbert von Karajan důrazně dbal na své sebepropagaci. Sám si platil osobního tajemníka, jehož povinností bylo denně zajišťovat alespoň jednu zmínku o jeho díle, práci a osobnosti v tisku západního světa. Nelze v době jeho působení snadno nalézt druhého dirigenta, který by přikládal takový důraz na to, jakým způsobem je veřejností vnímán, a jenž by si vědomě budoval kolem sebe takový kult osobnosti. Těžko však s odstupem času určit, zdali by jeho setrvávající popularita dosahovala takové míry i dnes, nebýt jeho propracovaného self PR.

Herbert von Karajan zemřel v 81 letech ve svém domě v obci Anif v rakouských Alpách na zástavu srdce. Těsně před smrtí ještě pracoval 8 hodin denně na uvedení Verdiho opery Ballo in Maschera. Maestro před smrtí nejevil žádné známky nemoci, kromě následků z prodělaných onemocnění z minulých let. Čest jeho památce vzdali mnohé osobnosti nejen hudebního světa. Patří mezi ně např. rakouský kancléř Franz Vranitzky, americká sopranistka Jessey Norman, nebo člen představenstva salzburského festivalu Hans Landesmann.

https://en.wikipedia.org/wiki/Herbert_von_Karajan#Nazi_Party_membership

https://cs.wikipedia.org/wiki/Herbert_von_Karajan#%C4%8Clenstv%C3%AD_v_nacistick%C3%A9_stran%C4%9B

<https://www.classicfm.com/artists/herbert-von-karajan/guides/karajan-facts/berlin-philharmonic/>

<http://www.reflex.cz/clanek/causy/73678/herbert-von-karajan.html>

<https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/book-review-sympathy-for-the-old-devil-1170747.html>

<https://www.gramophone.co.uk/editorial/karajan%E2%80%99s-career-and-legacy-gramophone-november-1989-by-richard-osborne>